

BARN- OCH ELEVHÄLSAN

Barn- och elevhälsan

I denna broschyr kan du läsa om hur den centrala Barn- och elevhälsan bidrar till skolutveckling samt en likvärdig och tillgänglig förskola/skola i kommunal och enskild verksamhet.

Barn- och elevhälsans uppdrag är att främja alla barns och elevers sociala, psykiska och fysiska hälsa, utveckling och lärande mot utbildningens mål och kunskapskrav. Hälsan har stor betydelse för elevernas skolprestationer, välbefinnande och möjlighet att fungera i skolans miljö. Det finns ett starkt samband mellan svårigheter i grundskolan, psykisk ohälsa och utanförskap i unga år. Barn- och elevhälsans och skolans gemensamma uppdrag är att tidigt fånga upp elever med svårigheter, främja deras motivation och lust att lära.

Målgrupperna är barn och elever 1-16 år, föräldrar/vårdnadshavare, rektorer, förskolechefer samt förskole- och skolpersonal. Barn- och elevhälsan arbetar hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande utifrån gällande skollag samt socialstyrelsens rekommendationer. Barn- och elevhälsan i Ystad består av skolsköterskor, skolläkare, kuratorer, psykologer och specialpedagoger som genom sina olika kompetenser bidrar med specifika kunskaper. Genom att samla kompetensen kan vi samverka tvärvetenskapligt och bistå verksamheterna med ett utifrånperspektiv.

Utifrån de behov som framkommit, främst genom kvalitetsredovisningar och enkäter, erbjuder vi verksamheterna bland annat temakvällar och kompetensutvecklingsinsatser med barnet och eleven i fokus.

INNEHÅLL

- Sid 3-4 Kompetenser
- Sid 5-6 Insatser för barn och elever
- Sid 6-9 Insatser för personal
- Sid 9-10 Insatser för vårdnadshavare
- Sid 12 Kontakuppgifter

Kompetenser

Psykolog

Ystads kommuns skolor och förskolor har tillgång till psykolog. Många barn och ungdomar har i perioder behov av särskilt stöd för sin utveckling. Psykologen arbetar både med att utreda enskilda barn och att vara en resurs till personalen i skolan genom handledning, konsultation och kompetensutvecklingsinsatser på efterfrågan av rektorer och förskolechefer.

Syftet är att förbättra personalens möjligheter att hantera elevers svårigheter i skolan och öka elevers möjligheter att uppnå målen och må bra i skolan.

Tystnadsplikt gäller för psykologer. I de fall där de träffar enskilda barn eller elever måste vårdnadshavarens samtycke först inhämtas.

Skolkurator

Kurators uppgift är att sätta eleven i fokus och att se helheten runt eleven. Detta görs genom att lyfta in elevens, vårdnadshavarens samt skolans perspektiv för att skapa underlag och förståelse för den enskilde eleven.

Kurators huvudsakliga uppgift inom det psykosociala arbetet är att finnas till för barnen och eleverna på våra skolor, d.v.s. agera som barnets och elevens ombud. Kuratorn arbetar hälsofrämjande och förebyggande, ingår i skolans elevhälsoarbete, ingår i elevhälsoteamen samt stödjer skolans personal i deras elevhälsoarbete.

Skolsköterska/Skolläkare

Barn- och elevhälsans medicinska del med skolsköterska och skolläkare arbetar främst hälsofrämjande och förebyggande.

Skolsköterskan ingår även i skolans elevhälsoteam och samverkar med vårdnadshavare samt olika aktörer internt och externt. Skolläkaren besöker varje skola ca 1-2 gånger per termin eller vid behov.

Specialpedagog

Specialpedagogen i Barn- och elevhälsan ger pedagogisk handledning och konsultation kring bland annat inlärningssvårigheter, bemötande och problemskapande beteende till personal i förskola och skola. Specialpedagogen samverkar med förskola, skola och föräldrar för att tidigt upptäcka, analysera och åtgärda orsaker till svårigheter på individ-, grupp- och organisationsnivå.

För att tillgodose alla barn och elevers behov har specialpedagogerna olika grundutbildningar. Förskollärare, fritidspedagog, grundskollärare med olika inriktning som MaNO, SvSO, hörselnedsättning (förskoleklass – årskurs 9), tal- och språk samt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF).

Specialpedagog hörsel

Specialpedagog med inriktning hörsel (hörselpedagog) arbetar med att ge råd och stöd till elever med olika typer av hörselnedsättning samt till deras vårdnadshavare. Hörselpedagogen ger även råd och stöd till personal kring hörselfrågor och bidrar till att forma en lärandemiljö där eleven stimuleras att inhämta och utveckla kunskap samt stärka sin identitet utifrån sina förutsättningar, så att de kan nå uppsatta kunskapskrav.

Specialpedagog tal- och språk

Specialpedagog med inriktning tal- och språk, har kompetens för att kartlägga förskolebarns och skolelevers tal- och språkförmåga samt arbetar för att ge ökad kunskap kring språkets och kommunikationens betydelse för lärandet. Dessutom ges fortbildning, råd och stöd till pedagoger och vårdnadshavare kring förebyggande insatser.

Specialpedagog neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Specialpedagog med inriktning neuropsykiatriska funktionsnedsättningar möter barnet redan i förskolan. Ger råd, stöd och information till personal och vårdnadshavare i väntan på en specialistbedömning och/eller en diagnostisk utredning. Bidrar med individuella anpassningar mot grundskolans kunskapskrav samt skapar förståelse för vad autismspektrumtillstånd och ADHD kan betyda för barn/elev.

VÄGLEDNING

Skolverket och Socialstyrelsens skrift *Vägledning för elevhälsan* betonar att "alla barn med en diagnos inom autismspektrum behöver särskilda pedagogiska och sociala stödinsatser under uppväxten" (2014, sid. 144).

I vårt hälsofrämjande, förebyggande och åtgärdande arbete erbjuder Barn- och elevhälsan ett flertal insatser till personal, vårdnadshavare samt barn och elever. En del insatser erbjuds under hela förskole- respektive grundskoletiden utifrån identifierade behov, medan andra erbjuds som återkommande teman kopplade till årskurser.

För barn och elever

Bedömning inför mottagande i grundskolan och gymnasieskolan

Består av en medicinsk, psykologisk, social och pedagogisk bedömning (specialpedagogisk kompetens).

DISA – Din Inre Styrka Aktiveras

Utbildning som riktar sig till flickor i årskurs 8 och fokuserar på att förbygga och hantera stress och nedstämdhet. Tio tillfälle à 1 ½ timme.

ESTER – Evidensbaserad Strukturerad bedömning av Risk och skyddsfaktorer

ESTER är en strukturerad, forskningsbaserad bedömning av risk och skyddsfaktorer för elever i riskzonen för normbrytande beteende. Det primära syftet med ESTER-bedömning är att fungera som ett beslutsstöd inför vilka insatser som ska sättas in till barnet eller eleven.

Hälsobesök

Skolsköterskan erbjuder hälsobesök till alla barn i förskoleklass (med vårdnadshavare) årskurs 2, 4 och 7. Före hälsobesöket inhämtas information från vårdnadshavare. I besöket ingår bedömning av bl.a. tillväxt, pubertet, rygg, syn och hörsel. Samtal förs med elev och /

eller vårdnadshavare om hälsa, trivsel, kamratrelationer, kost, motion, arbetsmiljö och tobak/alkohol/droger.

Hälsoenkät

Elever i årskurs 4 och 7 besvarar en hälsoenkät inför hälsobesöket och en sammanfattning av denna utgör underlag i samtalet. Enkätsvaren delges respektive rektor på grupp- och organisationsnivå.

Hälsoinspiratörer

Under temat Hälsa utbildas elever i årskurs 7 och 8 för att inspirera elever i årskurs 5 och 6. Detta sker vid sammanlagt tre tillfällen.

Hörsel ur ett hälsoperspektiv

Ljudnivån i skolor kan vara höga och buller har visat sig ha negativa effekter t. ex. på läsförmåga, inlärning och koncentration. Hur påverkas elevers skolsituation av för högt buller? Erbjuds vid ett tillfälle till alla elever i årskurs 3. Möjlighet till uppföljning.

K3 – kvalitet, kunskap, kartläggning

En pedagogisk kartläggningsmodell för barn och elever som ger information om individens styrkor och svårigheter. Kartläggningen baseras på frågor till personal, föräldrar och barn/elev.

Klassinformation

Elever i årskurs 2, 4 och 7 informeras om hälsa och goda levnadsvanor av skolsköterska.

Mobilt skolteam

Att ge särskilt stöd på befintlig skola, utifrån barns/elevs behov samt skapa möjlighet till förändring och utveckling.

Observation

Observationer i förskole- och skolmiljö sker med utgångspunkt från uppgjord handlingsplan på individ- grupp eller organisationsnivå.

Psykologisk basutredning

Utreda enskilda elevers styrkor och svårigheter i situationer då det behövs mer kunskap för att utveckla det pedagogiska arbetet och förståelsen för barnets/elevens behov.

Pubertetsinformation

Riktat till tjejer och killar i årskurs 5. Var för sig i mindre grupper ges information om pubertet av skolsköterska och kurator.

Remisser/utredningar

Skolsköterskan och/eller skolläkaren remitterar elever till specialistmottagningar inom Region Skåne för vidare utredning eller andra insatser.

rePULSE

Metod som erbjuder ett stödprogram för barn och unga som har svårigheter med impuls kontroll.

Resursmöte

I samverkan med Socialförvaltningen hålls Resursmöte som är en metod för nytänkande och samordning utifrån olika behovsområden.

Samarbete och gruppdynamik

Trivsel och trygghet i klasserna är en viktig faktor för en god lärandemiljö. Ett redskap för att stärka gruppkänslan i klassen.

Samtal

Stödjande och rådgivande samtal, enskilt eller i grupp.

Självkänsla, självförtroende och självkännet

Vad är det som påverkar självkänslan? Genomförs vid terminsstart i årskurs 7 tillsammans med studie- och yrkesvägledare med uppföljningstillfälle efter 2-3 veckor (totalt två tillfällen). Tillfället ger även eleverna en möjlighet att lära känna den nya klassen och kuratorn.

Temakväll i matens tecken

Erbjuds vårdnadshavare och elever i årskurs 4, 5 och 6.

Uppföljning av elever

Efter hälsobesök och vid behov sker uppföljning enligt rutin för den medicinska delen av elevhälsan.

Utvecklingsstörning

Information till elever i grundskolan årskurs 7. Ges vid ett tillfälle à 30 min.

För personal

Att nå kunskapskraven med hjälp av stödstrukturer

Hur skapas förutsättningar för elever med ett annorlunda sätt att tolka och bearbeta information att nå kunskapskraven? Pedagogiska strategier som begreppsschema, begreppskort och andra stödmodeller. Fortbildningen ges vid två tillfällen à 1 ½ timme.

Barns tidiga språkutveckling

All förskolepersonal erbjuds grundläggande kunskap kring barns typiska språkutveckling. Hur skapas en språkutvecklande miljö genom ökad kunskap och med hjälp av pedagogiska strategier? Ges vid ett fortbildningstillfälle à 2 ½ timme.

Barn som utmanar och tänker annorlunda i förskolan

All förskolepersonal erbjuds grundläggande kunskap kring funktionsnedsättningar. Hur skapas en tillgänglig miljö genom ökad förståelse och med hjälp av pedagogiska strategier? Ett fortbildningstillfälle à 2 ½ timme. Fördjupning kring hur barns förmågor utvecklas genom stödstrukturer, ges vid efterfrågan.

Elever som utmanar (ADHD) och tänker annorlunda (AST)

All skolpersonal erbjuds en gemensam grundläggande kunskap kring neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Att ge ökad förståelse samt pedagogiska strategier för att skapa en tillgänglig miljö. Ett fortbildningstillfälle à 3 ½ timme.

Fortsättning För personal

Flerspråkighet

All skolpersonal erbjuds grundläggande kunskap kring flerspråklig språkutveckling med olika typer av andraspråksutveckling. Hur skapas en språkutvecklande miljö och undervisning utifrån flerspråkighet? Ges vid 1 fortbildningstillfälle à 2 ½ timme, uppföljning vid efterfrågan.

Flerspråkighet i kombination med tal- och språksvårigheter

All skolpersonal erbjuds grundläggande kunskap kring flerspråkig utveckling, tal- och språkstörning och hur dessa i kombination med varandra kan visa

sig i lärandemiljön. Ges vid ett fortbildningstillfälle à 2 ½ timme.

Handledning

Erbjuds till personal, arbetslag eller mixade grupper i förskola och skola. I handledning ges möjlighet att reflektera, stärkas och utvecklas i yrkesrollen. Fyll på verktygsådan!

Hantera känslor med inspiration av KAT-KIT

Ett visuellt samtalsredskap för att förstå sambandet mellan tankar, känslor och beteende för elever som har svårt att förstå och uttrycka sig. Workshop med

inspiration av KAT-KIT erbjuds personal. Ges vid ett tillfälle à 2 timmar.

”Kom så leker vi!”

Leken fyller många funktioner för barns utveckling och lärande. I leken tränar barnet sig att kommunicera, visa hänsyn, dela med sig, fatta beslut och lösa konflikter. Erbjuds i form av fortbildning till personal.

Läs- och skrivsvårigheter/dyslexi

Vad är läs- och skrivsvårigheter/dyslexi? Vilka komponenter orsakar läs- och skrivsvårigheter och hur kan generella läs- och skrivsvårigheter särskiljas från specifika? Hur skapas en utvecklande miljö utifrån läs- och skrivsvårigheter/dyslexi? Ges vid ett tillfälle à 2 ½ timme. Uppföljning vid efterfrågan.

Observation

Observationer i förskole- och skolmiljö sker med utgångspunkt från uppgjord handlingsplan på individ-, grupp eller organisationsnivå.

Problemskapande beteende

Hur kan vi förstå och hur kan vi bemöta problemskapande beteende i skolan? Relationens och bemötandets betydelse. Metoder kring lågaffektivt bemötande och hur man med empati och i samarbete med eleven kan lösa problemsituationer.

Råd, stöd och konsultation

Personal erbjuds stöd i medicinska, pedagogiska, psykologiska och sociala frågor.

Screening - Fonologisk medvetenhet, tidig läsinlärning

Riktat sig till förskoleklasspedagoger

och mottagande lärare i årskurs 1. Vad är fonologisk medvetenhet? Hur kan vi koppla det till tidig läsinlärning? Genomförande av screening samt analys och språkutvecklande förhållningsätt. Ges vid tre tillfällen à 2 ½ timme.

Sociala berättelser och seriesamtal

Sociala berättelser och seriesamtal är skrivna och ritade förklaringar och strategier som hjälper till att förtydliga oskrivna regler och sociala normer. En workshop till personal i förskola och skola. Ett fortbildningstillfälle à 2 timmar.

TAKK

Tecken som Alternativ och Kompletterande Kommunikation. Erbjuds personal vid efterfrågan, tre tillfällen à 2 timmar.

Tal- och språkstörningar i förskola och skola

All personal i förskola och skola erbjuds grundläggande kunskaper kring tal- och språkstörningar. Vilka grader finns och hur yttrar sig olika former av tal- och språkstörningar för barn i förskolan? Hur skapas en språkutvecklande miljö utifrån tal- och språkstörning. Ges vid ett tillfälle à 2 ½ timme. Eventuell uppföljning vid behov.

Tillgänglig förskola och skola

Genomförs utifrån SPSM:s (specialpedagogiska skolmyndigheten) värderingsverktyg för tillgänglig utbildning. Varje förskola och skola har stora möjligheter att påverka barn och elevers hälsa och lärande genom sin struktur och sin miljö. Utmaningen är att skapa en förskola och skola där alla barn och ungdomar kan växa, trivas och utvecklas. Ges vid sex tillfällen à 1 timme.

Utvecklingsstörning

Grundläggande information kring utvecklingsstörning, behov samt stödstrategier. Fortbildning till pedagoger vid ett tillfälle à 2 timmar.

Återkoppling efter hälsosamtal/enkät

Återkoppling till kontaktlärare efter hälsobesök i förskoleklass, årskurs 2, 4 och 7.

För vårdnadshavare

Barns tidiga språkutveckling

Föräldrar/vårdnadshavare erbjuds grundläggande kunskap kring barns språkutveckling. Kvällsföreläsning à 2 ½ timme.

Barn som utmanar och tänker annorlunda

Föräldrar/ vårdnadshavare till förskole- och skolbarn erbjuds en föreläsning kring barn som utmanar och barn som tänker annorlunda. Hur kan en utredning av barns styrkor och svårigheter gå till? Hur kan man som förälder förstå, bemöta och utveckla barnets förmågor? Kvällsföreläsning à 2 timmar.

Föräldramötesinformation

Skolsköterskan deltar och informerar om goda levnadsvanor vid föräldramöte i förskoleklass, årskurs 4 och 7.

Kontakt med vårdnadshavare

Medverka vid föräldrasamtal, elevkonferens, möte i förskolan, resursmöte och andra samverkansmöten. Information/rådgivning till vårdnadshavare i medicinska frågor vid skolstart och stadieövergång samt då elev uppsökt mottagning.

Prata lek och läs!

Leken fyller många funktioner för barns utveckling och lärande. Barnet tränar sig att kommunicera, visa hänsyn, dela med sig m.m. En temakväll för föräldrar/vårdnadshavare i förskolan.

Samtal

Stödjande och rådgivande samtal för föräldrar/vårdnadshavare.

Självkänsla & Bemötande

Temakväll riktad till föräldrar. Fokuserar på föräldrarnas bemötande av barnen så att barnen mår bra, vilket främjar deras självkänsla.

Temakväll i matens tecken

Erbjuds vårdnadshavare och elever i årskurs 4, 5 och 6.

Kontakt

Barn- och elevhälsan

Pia Ståhlbrand, verksamhetsledare

Tel: 0411-57 80 81

www.ystad.se
